

5/3 – v5

Document vrijgegeven bij publicatie

Nationaal Coördinator
Terrorismebestrijding en Veiligheid
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Dep. Vertrouwelijk

CHS210306C

Maatschappelijk Beeld en Uitvoeringstoets

Departementaal vertrouwelijk

NICTV

Maatschappelijk Beeld - Selectie signalen uit de samenleving (SCP)

- Veerkracht is groot, maar voor sommigen groepen, bijvoorbeeld jongeren, zien we een daling in welbevinden.
- Bij kwetsbare groepen zien we signalen sterker worden dat problemen daar sneller stapelen (op de problemen die er al waren).
- Ervaren wrijving tussen sociale groepen is toegenomen; met name tussen jong en oud en kwetsbare en gezonde mensen.
- Het sociaal vertrouwen is aanvankelijk gestegen maar daarna weer gedaald: maatschappelijke samenhang onder druk.
- Een aantal groepen in de samenleving blijkt harder te worden geraakt door de coronacrisis dan andere groepen. De verschillen namen op diverse gebieden toe, zoals arbeid, inkomen, scholing, eenzaamheid en welbevinden. De impact van de coronacrisis versterkt bovendien kwetsbaarheden die we als samenleving daarvoor al hadden en hebben gesignaleerd. Bij kwetsbare groepen zien we dat signalen sterker worden dat problemen daar sneller stapelen (op de problemen die er al waren).
- Aan het einde van 2020 was het politiek vertrouwen nog steeds hoger dan voor de crisis. De actualiteit laat tegelijk zien dat dit niet voor iedereen geldt. De coronacrisis blijft daarom onverminderd veel van ons vragen als het gaat om de zorg voor elkaar en het omgaan met onzekerheid.
- Sociaal vertrouwen: waar men in april de toegenomen saamhorigheid zag als een lichtpuntje in de crisis, maken Nederlanders zich in oktober –net als voor de coronacrisis –zorgen over de afkalvende saamhorigheid en groeiende tegenstellingen tussen mensen. Het aandeel mensen dat vindt dat we met te weinig respect met elkaar omgaan is tussen april en oktober flink gestegen.
- Sociaal contact speelt een belangrijke rol in het welbevinden van mensen. Mensen ontmoeten elkaar minder, maar hebben wel vaker digitale contacten. Deze kunnen fysiek contact op veel punten niet vervangen.
- Er zijn veel zorgen over de gevolgen van de coronacrisis voor jongeren en jongvolwassenen. Veel maatregelen grijpen in op de kern van hun sociale leven, terwijl contacten met leeftijdsgenoten juist voor hen belangrijk zijn vanwege de ontwikkeling van hun identiteit. Bij hen zien we een afname in het psychisch welbevinden. Jongeren zijn kwetsbaar vanwege hun kans op eenzaamheid en een grotere kans op werkloosheid. Dat laatste geldt ook voor laagopgeleiden en voor mensen van niet-westerse herkomst.
- Naar verwachting zullen de resultaten van scholieren en studenten nu ongunstiger zijn dan bij volledig fysiek onderwijs. Sommigen lopen vertraging op, bij anderen vergroten de achterstanden. Door schrappen van toetsen liepen ca. 14.000 kinderen vorig jaar een hoger schooladvies mis. Fysiek onderwijs heeft ook een belangrijke functie voor de sociale en emotionele ontwikkeling van kinderen en jongeren en geeft hen structuur aan de dag.
- De eenzaamheid onder ouderen is toegenomen. Ook zijn er zorgen over mensen met uiteenlopende beperkingen die bijvoorbeeld dagbesteding of andere ondersteuning in het sociaal domein moeten missen. Ouderen zijn kwetsbaar vanwege de impact op de gezondheid en hoge kans op sterfte.
- Druk op mantelzorgers is toegenomen en zij maken zich zorgen over het welzijn en de van kwaliteit van leven van hun naaste.
- Beweging en sporten dragen positief bij aan gezondheid en welbevinden. De mogelijkheden daarvoor zijn erg beperkt. Jongeren sporten over het algemeen meer dan ouderen, het raakt die groep dus hard.
- Volgens verschillende studies zijn langdurige quarantaine-achtige situaties een risicofactor voor agressie en huiselijk geweld. Harde cijfers ontbreken maar signalen dat huiselijk geweld aan het toenemen is worden sterker. De kindertelefoon meldt een toename van het aantal telefoontjes over depressieve gevoelens of suïcidegedachten.

Hoofdpijnen Sociaal Maatschappelijke Reflectie op Aanpassingen

Gefaseerd openen van hoger onderwijs:

- Eind 2020 had een op de drie van studenten (waaronder leerlingen van VO, HBO en universiteit) een laag psychisch welbevinden. In de jaren voor corona schommelde dat rond een op de vier.
- Sociale acceptatie en wederkerige vriendschappen met leeftijdsgenoten tijdens de adolescentie vormen bouwstenen voor succesvolle sociale ontmoetingen in latere levensjaren. Jongvolwassenen (15-24-jarigen) zien hun vrienden ongeveer vier keer zo vaak dagelijks dan 25-plussers.
- Het wegvallen van praktisch onderwijs in het beroepsonderwijs werkt demotiverend. Extra kwetsbaar zijn studenten in de entreeopleiding in het mbo: voor hen zijn structuur en binding met de opleiding cruciaal. Het gaat hierbij om ruim 16.000 jongeren.

Openen terrassen en winkels

- Zelfstandig ondernemers vormen een (deels) nieuwe risicogroep voor een laag psychisch welbevinden vanwege angst voor verlies van werk en inkomen. Deze ondernemingen bieden ook vaak werkgelegenheid aan jongeren en laagopgeleiden – groepen waarover ook zorgen zijn wat betreft hun welbevinden (naast inkomen).
- Met name zelfstandigen hebben een (soms forse) inkomensachteruitgang meegemaakt. Daarnaast stegen de zorgen over baanverlies in de toekomst vooral onder deze groep. Zelfstandigen en mensen die hun kans op baanverlies betrekkelijk groot inschatten waren minder tevreden met hun leven dan voor de crisis.

Sportbeoefening

- Uit onderzoek van de Corona gedragsunit van het RIVM blijkt dat sportdeelname in alle leeftijdsgroepen is gedaald met het sluiten van sportverenigingen en fitnessclubs.
- Het toestaan van extra mogelijkheden om te sporten levert naar verwachting een positieve bijdrage aan de lichamelijke en psychische gezondheid.

Bezoek

- De helft van de mensen missen vooral de intiemere sociale contacten erg: aanraking van mensen buiten hun huishouden (denk aan volwassen kinderen of bejaarde ouders) en kleine bijeenkomsten (zoals verjaardagen, koffieafspraken).

Sociaalmaatschappelijke en economische weging

Het welbevinden van mensen staat door de lange duur en de stapeling van maatregelen onder druk.

- Daarbij geldt dat de negatieve effecten van maatregelen ongelijk neerslaan en kwetsbare groepen relatief hard raken, zoals de planbureaus ook stellen. Denk aan kinderen en jongeren (hebben doorgaans relatief veel sociale contacten), mensen uit een zwakker sociaal milieu (minder comfortabele/veilige thuissituatie/verslechtering levensstijl) en mensen zonder vast contract (ondernemers die schulden opbouwen, flexwerkers die hun baan verliezen).

Ruimte voor versoepeling wordt idealiter ingezet waar de winst voor de maatschappij en de economie het grootst is.

- Een gelijke verdeling van beschikbare ruimte voor versoepeling is vanuit sociaalmaatschappelijk en economisch perspectief niet noodzakelijkerwijs de meest optimale verdeling.

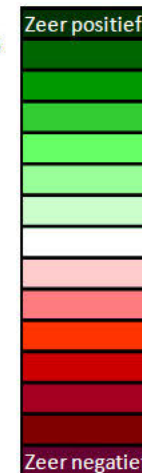
Ruimte voor (meer) fysiek onderwijs in het VO, HBO en WO heeft vanuit SME-perspectief eerste prioriteit.

- Studenten vormen volgens het SCP een van de groepen met het laagste mentale welzijn. Fysiek onderwijs draagt bij aan sociale contacten en kan het mentale welzijn verhogen. Bovendien verliezen studenten in toenemende mate de motivatie om te studeren, en kampen steeds meer studenten met uitloop. Afstel van onderwijs leidt tot permanente economische schade. Naast het hoger onderwijs heeft ook meer fysiek onderwijs in het VO en het openen van de BSO meerwaarde voor de maatschappij.

Andere versoepelingen geven de maatschappij ook meer lucht:

- Het openen van de terrassen biedt lucht aan een van de zwaarst getroffen sectoren. Met de lente in het vooruitzicht is het perspectief economisch gezien substantieel.
- Opening van de detailhandel kent relatief grote economische baten: het betreft een relatief grote sector. De maatschappelijke baten zijn relatief kleiner, omdat het onder deze voorwaarden beperkt leidt tot meer sociale contacten.
- Het toestaan van individueel binnensporten heeft vooral grote maatschappelijke baten. Het gaat soms permanente schade aan de levensstijl tegen. De directe economische baten zijn relatief beperkt, omdat het een relatief kleine sector betreft.
- Het opheffen van de avondklok en verruiming van thuisbezoek van 1 naar 2 stelt mensen in staat om meer sociale contacten te hebben, en draagt ook bij aan minder eenzaamheid en psychische klachten.
- Overige mogelijke versoepelingen zien op een relatief kleine groep mensen, of het gaat om relatief kleine stapjes. De sociaalmaatschappelijke en economische effecten daarvan zijn daarmee ook relatief beperkt.

Inschatting effecten o.b.v. afwegingskader	Maatschappij	Economie
Hoger onderwijs (30%)		
VO 100% open		
Terrassen openen		
Detailhandel open onder voorwaarden		
Binnensport op 1,5m		
Avondklok opheffen		
Thuisbezoek (van 1 naar 2)		
BSO weer open		
Zwemles		
Buitensport op 1,5m met 4p		
Verlengen negatief reisadvies		

Dep. Vertrouwelijk

Hoofdpijnen Uitvoeringstoets

Hoofdpijnen Uitvoeringstoets: Uitvoering en Handhaving Rijk

Algemene noties:

- Uitgaande van een blijvende medische noodzaak is de aanname dat bij versoepeling intensiever (bestuurlijk) en sector specifiek toezicht (vanuit gemeenten, NVWA, SZW, ILT en I(G)) nodig is, vergeleken met een situatie waarin nagenoeg alle sectoren gesloten zijn (en alleen gecontroleerd hoeft te worden of dat zo is).
- Coronamaatregelen dienen tijdelijk de volksgezondheid en zijn niet bedoeld om gedrag te criminaliseren.
- De regels moeten eenvoudig zijn, beperkt in aantal en met weinig uitzonderingen.
- Bij openstelling van sectoren is bestuurlijk, branchegericht, toezicht nodig. Zonder toezicht geen handhaving.
- Compliance van het gros van de burgers is vereist maar ervaring is inmiddels dat bij versoepelingen naast verslapping wegens afname awareness ook meer sprake zal zijn van bewuste ongehoorzaamheid.
- Communicatief moet benadrukt worden dat versoepeling slechts mogelijk is als men zich goed houdt aan de maatregelen die wel nog gelden. Dit moet ook expliciet ondersteund worden door het bestuur; niet alleen communicatief maar ook in de handhaving van de maatregelen. Er blijken nu verschillende handhavingssystemen te ontstaan.
- Het op- en afschalen van maatregelen heeft in algemeen zin negatief uitgedrukt voor het maatschappelijk draagvlak en bemoeilijkt de handhaving.

Niet uitlegbare handhaving:

- Sector gebonden versoepelingen zonder een breed geaccepteerde valide onderbouwing werken het gevoel van willekeur in de hand en zorgen voor een ongelijke en niet uitlegbare handhaving. Dit leidt tot sectorale ontevredenheid en protestacties.
- Anders dan sector gebonden zou ook gekeken kunnen worden naar goed uitlegbare generieke regels die voor alle sectoren gelden.
- Op basis van besmettingsrisico zou bijvoorbeeld als generieke maatstaf onderscheid gemaakt kunnen worden tussen maatregelen die binnen gelden en maatregelen die buiten gelden.

Overwegingen vanuit handhaving ten aanzien van versoepelingen gericht op thuisbezoek, bezoekers uitvaart, onderwijs, terrassen, detailhandel, binnensporten, BSO, jeugdactiviteiten en reizen:

- Een versoepeling kan een positieve bijdrage leveren aan het maatschappelijk draagvlak.
- Een versoepeling vormt in de handhaving geen bezwaar zolang dit binnen de bepalingen past van de overige maatregelen, w.o. de avondklok.
- Een versoepeling creëert enerzijds meer bewegingen en clustering in de publieke ruimte en daarmee een grotere kans op groepsvorming en overtreding van de veilige afstand. Anderzijds kan het bijdragen aan meer verspreiding in niet gecontroleerde openbare ruimten, zoals parken.

- Een versoepeling valt primair onder bestuurlijke handhaving; uitvoering daarvan is dan wel een vereist.
- Daarnaast is er een bestuurlijke verantwoordelijkheid in de publieke ruimte voor bijvoorbeeld crowdmanagement; uitvoering op gemeentelijk niveau is vereist.
- Specifiek voor de terrassen geldt dat de ondernemers daarbij verantwoordelijk zijn voor het handhaven van de coronamaatregelen en het aanspreken van de gasten. Inzichtelijk gemaakt moet worden wat de tijdstippen zijn voor het terras, voor wie dit geldt (droge en/of natte horeca) en de definitie wat onder een terras moet worden verstaan. Bij clustering van horeca zal dit leiden tot meer vraag naar inzet politie. Sluiting van het terras moet op een zodanig tijdstip zijn dat terrassen tijdig zijn afgebouwd, gasten en ondernemers tijdig thuis kunnen zijn en het schenken van alcohol niet conflicteert met de bepaling inzake het alcoholverbod.
- Hoe meer versoepelingen binnen de sectoren hoe meer toezicht vanuit de sector/branche zelf noodzakelijk is.
- Adagium blijft: op adviezen (lees thuisbezoek en reizen) kun je niet handhaven en daar heeft politie ook geen rol in.

Overwegingen vanuit handhaving ten aanzien van de avondklok :

Bij voortzetting:

- Draagvlak van de maatregel zal afnemen als een versoepeling van andere (minder zware) maatregelen wel mogelijk blijkt maar de avondklok in stand wordt gehouden.
- Onverkort blijft de handhaving van de avondklok veel van de politie vergen.
- Elke (on)voorziene extra inspanning die de politie/boa's moeten plegen om de avondklok te handhaven heeft consequenties voor de bedrijfsvoering met prioritering in politieprocessen en de keten tot gevolg.

Bij laten vervallen:

- De avondklok is de meest efficiënt te handhaven maatregel. Bij het vervallen van de avondklok, neemt druk op handhaving na 21:00 uur van andere – arbeidsintensievere – maatregelen toe, terwijl het epidemiologisch beeld vereist dat hierop strikt wordt toegezien.
- Compliance op de maatregel is gekoppeld aan bestendigheid en bekendheid met maatregelen. Eenmaal van de avondklok af betekent dat er op een later moment geen draagvlak meer voor bestaat. Herinvoering gaat gepaard met verregaande extra inspanning van de politie.

Hoofdpijnen Uitvoeringstoets: Uitvoering en Handhaving Lokaal

Algemeen:

- Het draagvlak neemt zichtbaar af in de samenleving. Dit maakt de druk op de handhaving hoger.
- Handhaving van versoepelingen is alleen mogelijk in samenwerking met de desbetreffende branches.
- Door versoepelingen neemt het aantal bewegingen toe, dit kan tot extra druk op de handhaving leiden.
- Door het zonnige voorjaarsweer neemt de druk op de openbare ruimte en daarmee de druk op de handhaving toe.
- Iedere versoepeling vraagt om helderheid en duidelijkheid, wat de uitlegbaarheid ten goede komt en daarmee het draagvlak (en uiteindelijk de naleving en handhaving).

Overwegingen vanuit handhaving ten aanzien van versoepelingen gericht op thuisbezoek, onderwijs, terrassen, detailhandel, binnensporten, jeugdactiviteiten en reizen:

- De bezoekersregeling heeft er zwaarder ingehakt dan de avondklok. Voor vooral de langere termijn zijn er zorgen over de impact en de noodzakelijke dienstverlening als gevolg van afgenomen geestelijke gezondheid van de inwoners.
- Ten aanzien van onderwijs zijn er vooral voor de langere termijn zorgen over de impact en de noodzakelijke dienstverlening als gevolg van afgenomen geestelijke gezondheid van leerlingen en studenten.
- Ten aanzien van versoepelingen voor terrassen, is handhaving alleen mogelijk in samenwerking met de branche. Openen van terrassen kan de spreiding ten goede komen en voorkomen dan men ongecontroleerd elkaar opzoekt in de buitenlucht op andere plaatsen. Er moeten goede afspraken worden gemaakt tussen gemeenten en de branche over de grootte van de terrassen.
- Ten aanzien van versoepelingen in de detailhandel, is handhaving alleen mogelijk in samenwerking met de branche. In eerste instantie zelfregulering door de branche, pas in tweede instantie handhaving door boa en politie.
- Ten aanzien van binnen sporten tot 12 jaar, zijn er vooral zorgen voor de langere termijn over de geestelijke en fysieke gezondheid en gezonde levensstijl van jongeren (en eigenlijk alle inwoners). Het toestaan van binnen sport t/m 12 jaar is dan ook noodzakelijk voor het welzijn en de ontwikkeling van kinderen.
- Ten aanzien van versoepelingen voor jeugdactiviteiten tot 27 jaar in culturele instellingen: in specifieke delen van de sector bestaat een groot deel van de vrijwilligers vooral uit ouderen. Het is belangrijk om te realiseren dat niet het volledig aanbod tot

stand kan komen vanwege het grotendeels uitvallen van deze vrijwilligersgroep. Sluitingstijden moeten ver voor aanvangstijd van de avondklok liggen voor zover deze nog van toepassing is.

- Ten aanzien van verlenging van het negatief reisadvies: voor de duidelijkheid (en daarmee naleving en draagvlak) is het belangrijk vooruit te plannen, dus al uitspraken te doen over de periode tot en met de meivakantie.

Overwegingen vanuit handhaving ten aanzien van de avondklok :

- Voor de verkiezingen is het noodzakelijk bij verlenging van de avondklok alsnog te versoepelen. Handhaven op deze avonden kan niet met alle uitzonderingen die gegeven worden. Gemeenten zijn bovendien niet in staat voor alle vrijwilligers en waarnemers formulieren te verstrekken.

Juridisch (VR's):

- Bij versoepelingen wellicht goed om de focus op buiten te leggen: gereguleerde openstelling van buitengedeeltes van bijvoorbeeld publieke buitenlocaties. Meer ruimte buiten zorgt voor spreiding van drukte en minder concentraties van mensen op 1 plek.
- Maatregelen zijn lastiger te beargumenteren wanneer het onduidelijk is wanneer epidemiologische of maatschappelijke overwegingen doorslaggevend zijn.
- Het volgen van de routekaart helpt bij het bieden van perspectief.
- Door op meerdere terreinen in kleine stapjes onder voorwaarden te versoepelen ontstaat er een complex web aan regels: uitzonderingen gaan meer door elkaar lopen en dit maakt handhaving en uitlegbaarheid lastiger.

Hoofdpijnen Uitvoeringstoets: Gedrag

Kernbevindingen en aandachtspunten:

- De ervaren rechtvaardigheid neemt af. Bij afweging van maatregelen is eerlijke en duidelijke verdeling van lusten en lasten van belang: impact op de zorg, op financiën en op welbevinden. Met oog op vertrouwen en naleving is het vervolgens belangrijk om goed uit te leggen hoe bij de afweging van maatregelen rekening is gehouden met een eerlijke verdeling.
- Inhoud maatregelen: Verander zo min mogelijk, zeker zolang de korte termijn vooruitzichten nog niet goed zijn en besmettingen toenemen. Bouw zo mogelijk enige traagheid en zekerheid in bij versoepelingen. Dit om onnodige verwarring of teleurstelling bij later weer op moeten schalen zoveel mogelijk te voorkomen.
- Communicatie maatregelen: intensiever communicatie met focus op:
  - de rationale achter de gemaakte afwegingen (virusverspreiding vs. economisch belang vs. welzijn) & de mogelijke impact van de maatregel op de verspreiding van het virus;
  - Motiverende communicatie;
  - Bevordering basismaatregelen: urgentie neemt extra toe bij het loslaten van bestaande effectieve maatregelen en bij toename van de R.

Doorzetten huidige maatregelen met eventueel aanpassingen op:

- Mentale aspecten van avondklok en bezoekrestricties gaan steeds zwaarder wegen.
  - Avondklok aanpassen:
    - Naleving is nog altijd hoog, draagvlak wel gedaald;
    - Vraag blijft of andere aanpassingen mogelijk grotere positieve impact hebben op welbevinden en financiën (zoals openen van terrassen of aanpassen bezoekregeling);
  - Thuisbezoek verhogen
    - Draagvlak/naleving relatief laag;
    - Overweeg alternatieven indien veilig en uitvoerbaar/simpel (bijv. weer twee personen toegestaan mits afkomstig uit één huishouden/ contact met 1 huishouden ipv 1 persoon).
- Aanvullende overweging.
  - Nadenken over de framing van versoepelingen: aanpassingen door een adaptieve overheid;
  - Onderscheid maken tussen binnen- en buitenmaatregelen; ervan uitgaande dat besmettingsrisico's buiten lager zijn dan is de te verwachten impact op de zorg van meer toestaan in de buitenlucht beperkt;

- (ervaren) Inconsistenties – waarom mensenkapper wel/hondenkapper niet? Waarom hotelkamer wel/zonnebank kamer niet? Waarom masseurs wel/sekswerkers niet? Waarom examen op school wel/theorie-examens bij het CBR niet?
- HBO/WO studenten worden relatief meer beperkt dan VO/MBO leerlingen en volwassenen. De mentale gezondheid gaat in deze groep achteruit. Er zijn meerdere scenario's denkbaar om deze groep tegemoet te komen (mogelijkheden buitenactiviteiten/gefaseerd openen WO en HBO).

Communicatie:

- Communicatie is al essentieel voor draagvlak, naleving, welzijn maar gaat zo mogelijk nog belangrijker zijn.
- De afgelopen periode lijkt in de communicatie naar het algemene publiek de overheid steeds meer afwezig, en de wel aanwezige communicatie zich teveel te beperken tot uitleg en herhaling van de inmiddels wel bekende maatregelen aldus geraadpleegde experts. Hierdoor ontstaat ruimte voor groeiende twijfel en tegengeluiden over de juistheid en rechtvaardigheid van de gekozen koers, en krijgen critici relatief weinig weerwoord. Het vertrouwen in de regeringsaanpak neemt gestaag af.
- Intensiveer daarom de communicatie fors, en verleg hierbij aandacht van functionele en financiële aspecten naar motiverende/bemoedigende boodschappen en naar achterliggende waarde-afwegingen en redenering. Welke afweging is gemaakt m.b.t. maatregelenpakket, welke aspecten/ principes/ morele dimensies? Hoe is welbevinden in afweging meegenomen? Welk probleem hiermee wordt opgelost?
- Schenk hierbij (waar mogelijk) aandacht aan de eerlijke verdeling van lusten en lasten. Rechtvaardigheid is een leidend principe in de afwegingen die gemaakt worden, dus dat niet alleen impact op zorg en besmettingen meewegen;
- Onzekerheid communiceren is goed, maar wel gecombineerd met helder verhaal hoe controle gehouden wordt op geheel/ hoe zal worden omgegaan met deze onzekerheid. Dit geeft houvast en laat zien dat het kabinet 'in control' is en blijft;
- Perspectief waar naar toegewerkt wordt (voldoende vaccinatiegraad maakt situatie fundamenteel anders).

Hoofdpijnen Uitvoeringstoets: Communicatie

Algemene noties:

- Het epidemiologische beeld lijkt weinig ruimte te geven voor versoepelingen. Bij versoepelingen is een goede uitleg noodzakelijk: waarom is het nodig, logisch en hoe kan het op zo'n veilige mogelijke manier.
- Het aankondigen van kleine versoepelingen opent de discussie waarom deze wel en andere niet (dit zagen we ook bij vorige ronde), dit kan negatieve gevolgen hebben voor het algemene draagvlak voor het beleid. Goede onderbouwing is cruciaal.
- Gedrag=Controle+ Context+ Communicatie. (Kleine) versoepelingen vragen om extra alertheid en intensivering op de handhaving en de context.
- Als versoepelingen binnen enkele weken weer moeten worden teruggedraaid, dan heeft ook dat negatieve gevolgen voor het draagvlak en de naleving.
- Hoe eenduidiger de maatregel, hoe makkelijker het uit te leggen is. Hoe meer details er in een besluit zitten, hoe ingewikkelder het uit te leggen is, dat leidt tot lagere naleving.

Overwegingen vanuit communicatie ten aanzien van versoepelingen gericht op thuisbezoek, bezoekers uitvaart, onderwijs, terrassen, detailhandel, binnensporten, BSO, jeugdactiviteiten en reizen:

- Ten aanzien van bezoek thuis: draagvlak voor het huidige advies is laag, naleving bij max. 2 bezoekers was hoger dan nu bij max. 1 bezoeker. Als deze maatregel niet wordt versoepeld en andere maatregelen wel, dan is dat lastig uitlegbaar en dat kan invloed hebben op draagvlak en naleving.
- Ten aanzien van onderwijs: goed uitlegbaar als maatregel waarbij de sociaal-maatschappelijke afweging de doorslag heeft gegeven. Ligt ook in lijn met de verwachtingen, is logisch en is eerder beloofd. Wel van belang om goed te beargumenteren waarom niet helemaal open en in te zetten op doelgroepgerichte communicatie.
- Ten aanzien van BSO: er is op dit moment geen goede onderbouwing om eerdere argumentatie te weerleggen, namelijk dat we willen voorkomen dat groepen kinderen gaan mengen. Basisscholen hanteren nu protocollen die gericht zijn op het voorkomen van mengen van klassen. In de BSO komen kinderen uit verschillende klassen en soms scholen samen. Daardoor is deze versoepeling alleen met een goede motivatie mogelijk.
- Ten aanzien van terrassen: hier is veel behoefte aan, zeker vanuit ondernemers. Maar ook een groot deel van de mensen in Nederland vindt dat deze versoepeling genomen moet worden. Maar deze versoepeling leidt onherroepelijk tot meer reisbewegingen en meer contacten en heeft een aanzuigende werking. Dat is vanuit epidemiologisch

perspectief onwenselijk. In de communicatie over deze versoepeling moet daar aandacht voor zijn.

- Ten aanzien van detailhandel: dit is alleen uitlegbaar bij goede protocollen voor in de winkels en in winkelstraten en daarnaast (cruciaal) goede handhaving en crowd control (context) vooraf waarbij gemeente en winkeliers samen de verantwoordelijkheid nemen op het voorkomen van drukte in de publieke ruimte. Als een extra stap wordt genomen voor detailhandel dan zullen ook andere sectoren gaan aandringen op versoepelingen.
- Ten aanzien van binnensport tot 12 jaar: goed uitlegbaar als maatregel waarbij de sociaal-maatschappelijke afweging de doorslag heeft gegeven. Voor zwemlessen voor het behalen van de zwemdiploma's geldt dat het maatschappelijk onwenselijk is dat kinderen niet op tijd leren zwemmen.
- Ten aanzien van jeugdactiviteiten tot 27 jaar in culturele instellingen: met name deze leeftijdsgrens is moeilijk uitlegbaar.
- Ten aanzien van het reisadvies: verlenging van het brede reisadvies zal breed worden verwacht, voor vrijwel elk land geldt ook zonder het brede reisadvies een negatief reisadvies gelden. Niet verlengen van het brede reisadvies zal worden ervaren als een versoepeling (ook als is dat in de praktijk niet het geval).

Overwegingen vanuit communicatie ten aanzien van de avondklok:

- Draagvlak en naleving van de avondklok is hoog. Maar er is ook benoemd dat deze maatregel indien mogelijk als één van de eerste maatregelen wordt ingetrokken. Mocht er besloten worden tot andere versoepelingen dan is een goede motivatie noodzakelijk waarom de avondklok niet vervalt.
- Geen avondklok tijdens de verkiezingsdagen en vanaf 18 maart weer wel, is moeilijk uitlegbaar en heeft gevolgen voor draagvlak en naleving.

Hoofdlijnen Uitvoeringstoets: Internationaal Beeld

	NL	BEL	FRA	DUI	VK	DK
Algemeen	Beperkte versoepelingen	Beperkte versoepelingen	Regionale verzwaren, landelijk geen versoepelingen	Mogelijk beperkte landelijke en regionale versoepelingen	Beperkte versoepelingen (grote versoepelingen medio april)	Geen grote versoepelingen tot begin april
Avondklok	Landelijk 21:00-04:30	Landelijk 00:00 – 05:00	Landelijk 18:00-06:00	Geen.	Geen.	Geen.
Onderwijs	PO/KO/VO/MBO open (HO verder gesloten)	PO, KO en VO open (HO gesloten)	PO, KO en VO open (HO gesloten)	Alleen PO open.	PO/KO/VO open (vanaf maandag)	Alleen PO open.
Winkels	Gesloten (m.u.v. levensmiddelen en wel open op afspraak).	Open (horeca gesloten, mogelijk open april/mei).	Open (m.u.v. winkelcentra) tot 18 uur (horeca gesloten).	Gesloten (m.u.v. essentiële detailhandel), mogelijke open in sommige regio's.	Gesloten (m.u.v. essentiële detailhandel).	Open (m.u.v. winkelcentra).
Niet-medische contact-beroepen	Open (m.u.v. sekswerkers).	Open.	Open.	Gesloten m.u.v. kappers.	Gesloten.	Gesloten.
Recreatieve instellingen	Dicht	Dicht m.u.v. musea, bibliotheken, zwembaden en dierentuinen	Dicht m.u.v. bibliotheken.	Dicht.	Dicht.	Open indien buiten en met negatieve testuitslag.